

PRIMERES DADES DE CRIA DE SETMESÓ *Tachybaptus ruficollis* A L'ILLA D'EIVISSA

Oliver MARTÍNEZ ¹

SUMMARY.- *First little grebe Tachybaptus ruficollis breeding records for the island of Ibiza.* During the month of September 2007 breeding was confirmed for the first time in Ibiza, involving at least one pair of little grebes *Tachybaptus ruficollis* in one of the ponds on the Roca Llista golf course (Santa Eulària des Riu), where an adult was observed feeding a chick just a few days old accompanied by a second chick.

Key words: little grebe, *Tachybaptus ruficollis*, breeding, Roca Llista, Santa Eulària, Ibiza.

Paraules claus: setmesó, *Tachybaptus ruficollis*, reproducció, Roca Llista, Santa Eulària, Eivissa.

¹ c/ des Ginebres 5, 1^a 4^a. 07820 Can Bonet (Sant Antoni de Portmany). Eivissa. Balears

El setmesó *Tachybaptus ruficollis* és una espècie politípica, amb tres subespècies: la nominal *ruficollis* a Europa, nord-oest d'Àfrica, Turquia i Israel; *capensis* del Caucàsic, Transcaucàsia, Armènia i Egipte (Paleàrtic oest), així com a la resta del continent africà i sud d'Àsia; *iraquensis* a Iraq i sud-est d'Iran (CRAMP & SIMMONS, 1977). La distribució mundial és paleàrtica, afrotropical i oriental que al continent europeu s'estén des de Portugal fins als Urals i Escandinàvia. Les poblacions europees són majoritàriament sedentàries, però també dispersives o migratòries en funció de la disponibilitat d'aigües lliures a l'hivern (LLIMONA I GUTIÉRREZ, 2004).

A l'estat espanyol ocupa totes les zones adients, sense presència de l'espècie a àrees de muntanya per damunt dels 1.100 metres i regions àrides. La població espanyola s'estima en una xifra entre 5.200-8.000 parelles (LLIMONA, 2003).

A les Illes Balears és un ocell sedentari moderat a Mallorca i Menorca, així com hivernant i migrant a totes les illes, excepte a Formentera on es considera de presència accidental (COSTA I WIJK, 2007). El principal nucli reproductor a les nostres illes es localitza al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca amb una estima de 150 parelles reproductores (M. Rebassa, *com. pers.*). Nidifica també a altres zones humides naturals de Mallorca, a diverses basses artificials com les existents als camps de golf de Santa Ponça II (Calvià) amb 15-20 parelles, Son Muntaner (Palma) amb un mínim de 5 colles, Son Vida (Palma) i Lluçmajor; així com a algunes basses de depuració de l'illa (J. Muntaner, *com. pers.*).

A Menorca, el Parc Natural de s'Albufera des Grau concentra la major part de la població nidificant de l'illa, amb una estima de 10-15 parelles l'any 2006 (GARCÍA, 2007).

El setmesó s'observa a l'illa d'Eivissa de manera escassa durant l'hivern i els períodes migratoris, sobretot, a les escasses zones humides dolces d'origen artificial existents a l'illa.

Ja a meitat de la dècada dels anys 90, es comencen a obtenir a Eivissa registres anuals de manera regular d'aquest ocell degut al seguiment periòdic que es porta a terme de l'avifauna aquàtica present a la bassa de regadiu de sa Rota (Santa Eulària des Riu). Fins aquest moment, únicament es posseïen alguns registres esporàdics als estanys des Codolar de ses Salines d'Eivissa a finals de l'estiu de 1983, el gener de 1984 (ESTARELLAS i FERNÁNDEZ, 1990) i, observat personalment, a l'octubre de 1992.

Però és, als darrers quatre anys quan s'ha incrementat de manera important el nombre d'observacions de l'espècie a Eivissa, degut especialment a la major prospecció de la bassa de regadiu de sa Rota i, sobretot, de les basses existents a les instal·lacions del camp de golf de Roca Llisa. La bassa on es va confirmar la nidificació d'aquesta parella és la major de les tres que existeixen a l'interior de les instal·lacions del camp de golf de Roca Llisa, situat a la part sud-oest de l'illa d'Eivissa. Durant l'any 2003, es comencen a observar alguns exemplars a les basses del camp de golf de Roca Llisa durant el període coincident amb la cria, sense arribar a confirmar-se la seva nidificació. Aquestes observacions corresponen al mes de juny amb l'observació de dos i tres exemplars els dies 20 i 29, respectivament.

Entre els anys 2004 i 2006 les observacions de setmesó al camp de golf de Roca Llisa es limiten únicament al període hivernal i algun registre als passos migratoris; això és degut a la manca

de visites a la zona durant el període reproductor.

Durant l'any 2007 finalment es constata la nidificació de l'espècie per primera vegada a l'illa d'Eivissa. El 23 de setembre s'observen a una de les basses existents al camp de golf un exemplar adult alimentant, contínuament, a un pollet d'escassos dies; així com un altre poll del mateix tamany totalment sol i sense relacionar-se amb l'exemplar adult i l'altre pollet. Cal dir que durant aquesta mateixa visita es va poder veure un exemplar, possiblement adult, mort sobre una petita plataforma que surava sobre la superfície de l'aigua de la bassa, sense poder determinar si aquest individu es tractava d'un exemplar no reproductor o tenia relació amb la reproducció de l'espècie a la zona.

A la següent visita realitzada a la zona, una setmana més tard, només es detecta a un dels polls sense observar-se la presència de cap exemplar adult.

La data de reproducció d'aquesta parella, a finals del mes de setembre, encara que tardana dins del període de cria de la gran majoria d'ocells reproductors a les nostres latituds, sembla ser que és normal per als setmesons d'almenys, el nord-oest i centre d'Europa (CRAMP & SIMMONS, 1977). A l'illa de Mallorca també s'han pogut observar, habitualment, a algunes de les seves localitats de cria presència de polls petits durant el mes de setembre (J. Muntaner i M. Rebassa, *com. pers.*)

La bassa on es va confirmar la nidificació d'aquesta parella és la major de les tres que existeixen a l'interior de les instal·lacions del camp de golf de Roca Llisa, situat a la part sud-oest de l'illa d'Eivissa (foto 1 i figura 1).

Es tracta d'un estany d'aigües depurades amb una superfície de 0'4 hectàrees i amb forma, lleugerament

Foto 1. Bassa del golf de Roca Llisa (Santa Eulària des Riu, Eivissa), on el setmesó *Tachybaptus ruficollis*, ha criat el 2007. Foto: Oliver Martínez.
Photo 1. Roca Llisa golf course pond (Santa Eulària des Riu, Eivissa), where the little grebe Tachybaptus ruficollis bred in 2007. Photo: Oliver Martínez.

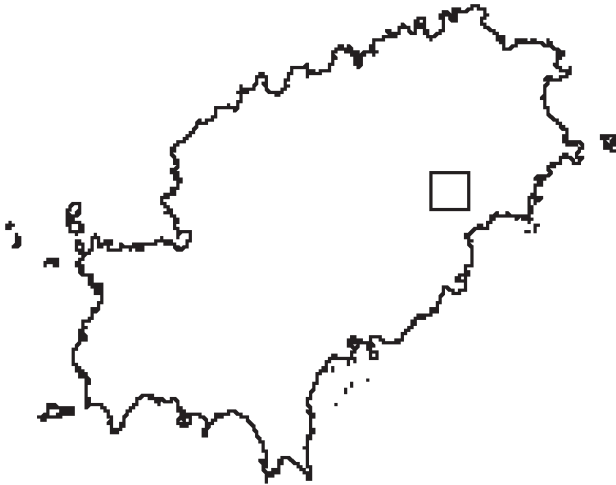

Figura 1. Situació del golf de Roca Llisa (Santa Eulària des Riu, Eivissa), on va nidificar la parella de setmesó *Tachybaptus ruficollis*.
Figure 1. Location of the Roca Llisa golf course (Santa Eulària des Riu, Eivissa), where the pair of little grebes Tachybaptus ruficollis bred.

ovoide. La presència de vegetació adient per a la nidificació del setmesó es limita a una petita taca de canyissar *Phragmites australis* situada a la vorera del sector sud-oest de la bassa, mentre que la major part del perímetre de la bassa únicament presenta gespa o està desproveïda de qualsevol tipus de vegetació, exceptuant un petit tram al sud on hi ha algunes espècies de plantes anuals i matolls.

Es confirma, per primera vegada a Eivissa, la nidificació segura d'almenys una parella de setmesó. La manca de prospeccions a certes zones adients per a la reproducció de l'espècie, com les basses situades a Roca Llisa, pot haver fet que la cria d'aquesta espècie a Eivissa hagi passat totalment desapercebuda per als ornitòlegs locals durant els darrers anys.

Actualment s'està realitzant un seguiment mensual de les diferents basses localitzades a l'interior del camp de golf, el qual donarà uns resultats més actualitzats i reals de la situació reproductora del setmesó a l'illa d'Eivissa. En aquest sentit s'ha de dir que durant el mes de febrer de 2008 ja s'han detectat alguns comportaments nupcials de varis exemplars a una de les basses on no s'ha confirmat encara la cria; la qual presenta unes condicions més adients per a la nidificació del setmesó, ja que la cobertura vegetal dels seus marges és més extensa.

(Rebut: 29.02.08; Acceptat: 17.04.08)

AGRAÏMENTS

Vull agrair a n'en David Garcia l'e-laboració del plànol de situació que il·lustra la nota i a en Jordi Muntaner i en Maties Rebassa per les seves sempre valuoses informacions sobre la situació del setmesó a l'illa de Mallorca.

BIBLIOGRAFIA

- CRAMP, S. & SIMMONS, K.E.L. (EDS.) 1977. *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. I. Oxford University Press. Oxford.
- COSTA, S. i WIJK, S. 2007, Annex II: Estatus de l'Avifauna Balear. *AOB*. 2006. Vol. 21: 259-268. GOB. Palma.
- ESTARELLAS, J. i FERNÁNDEZ, D. 1990. *Entre Montes Blancos*. Consell Insular d'Eivissa i Formentera, Conselleria d'Ecologia i Medi Ambient. Eivissa
- GARCÍA, O. a González, J. M. et al. 2007, in "Registres Ornitològics 2006". *AOB*, volum 21: p.115. GOB. Palma.
- LLIMONA, F. 2003. Zampullín comú, *Tachybaptus ruficollis*. En, R. Martí y J. C. Del Moral (Eds.): *Atlas de las Aves Reproductoras de Espanya*, pp. 76-77. Direcció General de Conservació de la Naturaleza-SEO. Madrid.
- LLIMONA, F. i GUTIÉRREZ, R. 2004. Cabusset *Tachybaptus ruficollis*. In Estrada, J., Pedrocchi, V., Brotons, L. & Herrando, S. (eds.): *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*. Pp. 116-117. ICO/Lynx Edicions, Barcelona.